

Національна
академія наук України

Інститут
української археології та джерелознавства
імені М.С.Грушевського

Інститут літератури імені Т.Г. Шевченка

МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ
MYKHAILO HRUSHEVSKY DIGITAL ARCHIVES

Видавництво "Світ"

<http://svit.gov.ua/>

Михайло ГРУШЕВСЬКИЙ

ТВОРИ у 50 томах

Видавнича рада:

Борис ПАТОН — голова
Любомир ВИНАР • Іван ДРАЧ • Аркадій ЖУКОВСЬКИЙ
Володимир ЛИТВИН • Олексій ОНИЩЕНКО • Сергій ПЛОХІЙ
Френк СИСИН • Ярослав ЯЦКІВ

Головна редакційна колегія:

Павло СОХАНЬ — головний редактор
Ігор ГИРИЧ — відповідальний секретар
Сергій БЛОКІНЬ • Геннадій БОРЯК • Віктор БРЕХУНЕНКО
Галина БУРЛАКА • Василь ДАНИЛЕНКО • Микола ЖУЛИНСЬКИЙ
Мирон КАПРАЛЬ • Олександр КУЧЕРУК • Олександр МАВРІН • Ігор МЕЛЬНИК
Надія МИРОНЕЦЬ • Юрій МИЦІК • Всеволод НАУЛКО • Світлана ПАНЬКОВА
Руслан ПИРИГ • Валерій СМОЛІЙ • Ольга ТОДІЙЧУК • Василь УЛЬЯНОВСЬКИЙ
Ярослав ФЕДОРУК • Андрій ФЕЛОНЮК • Варвара ШУЛЬГА

Михайло
ГРУШЕВСЬКИЙ

Том 13

Серія

Літературно-критичні та художні твори
(1887–1924)

МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ
MYKHAILO HRUSHEVSKY DIGITAL ARCHIVES

ЛЬВІВ
ВИДАВНИЦТВО
«СВІТ»
2012

УДК 94(477)
ББК 63.3 (4 УКР)
Г 91

*Випущено на замовлення Державного
комітету телебачення і радіомовлення України
за програмою "Українська книга" 2012 року*

*Затверджено Вченою радою
Інституту української археографії та джерелознавства
імені М.С.Грушевського НАН України*

Упорядкування, коментарі, мовна редакція текстів М.Грушевського та пояснення слів —
Галина БУРЛАКА

Переклад висловів іншомовного походження — Мирослав ТРОФИМУК

Видавництво "Світ"

<http://svit.gov.ua/>

ISBN 978-966-603-223-5
ISBN 978-966-603-742-1 (т. 13)

- © Інститут української археографії та джерелознавства імені М.С.Грушевського НАН України, 2012
- © Інститут літератури імені Т.Г.Шевченка НАН України, 2012
- © Бурлака Г., коментарі, 2012
- © Видавництво «Світ», дизайн та художнє оформлення, 2012

- Тінторетто 565
Тіт Лукрецій Кар 575
Толстой А. М. 578
Трушевич С 546
Тугай-бей 271
- У**
Ульяновський В. І. 556
- Ф**
Фавн, міф. 559
Фаворов Н. А. 472, 578
Фарра, бібл. 141, 560
Февда, міф. 205
Федорович Т. 555
Федькович О.-Ю. 475, 578
Флобер Г. 395, 574
Фомін О. В. 578
Франко І. Я. 564, 573
Франс А. 559
- Х**
Халанський М. Г. 572
Хасмоней 574
Хмельницька Г. С. 554, 569
Хмельницька (Чаплинська) Олена (Мотрона) 241, 256–264, 266, 275, 277–282, 286, 287, 295, 298, 567, 569
Хмельницький (Хмельниченко) Б. М. 106, 107, 109, 111–122, 202, 230, 231, 233, 241, 243–263, 265–267, 269–298, 469, 470, 549, 553–559, 561, 564–567, 577, 582, 584
Хмельницький З. М. 241, 249, 255, 266, 275, 276, 281, 567
Хмельницький М. А. 109, 556
Хмельницький Т. Б. 291, 554, 556, 567, 568
Хома, бібл. 292
Худолій Я. 277–279, 281, 286, 570
- Ц**
Цезар Юлій 560
Ціцерон (Ціцеро) М. Т. 230, 250
- Ч**
Чайковський М. І. 553
Чайковський П. І. 553
Чаплинський Д. 106, 252, 257, 258, 262, 263, 271, 272, 275, 279, 554, 567–569
Четвертинський — див. Святополк-Четвертинський
Чорнята (Чарнота, Чернята) І. 241, 244, 246, 248–255, 260, 270–272, 275–278, 280, 281, 284–286, 288, 289, 291, 567
Чубинський П. П. 533, 578
- Ш**
Шацька А. О. 547, 582, 583
Шварно Данилович 496, 580
Шевченко Т. Г. 81, 102, 534, 548, 551, 552, 576–578
- Шедель Й. 563
Шпільгаген Ф. 80, 551
- Щ**
Щек, міф. 554
- Ю**
Юда Маккавей 400, 575
Юлій-Клавдій 574
Юнк О.-А. фон 578
Юрій Долгорукий 315, 325, 329, 332, 554, 571
Юрій Львович 496, 498, 580
Юрій I Ракоці 568
Юрій II Ракоці 242, 289, 568
- Я**
Яворницький Д. І. 582
Яковенко Н. М. 556
Ямпольська А. П. 547
Ян II Казимир Ваза 116, 243, 244, 250, 252, 258, 259, 262, 267, 271, 272, 274, 279–281, 289, 290, 297, 557, 558, 568, 569
Яоканан — див. Іван Хреститель
Ярослав Мудрий 201, 479, 482, 483, 486, 488, 493, 543, 563, 564, 578, 579
Ярослав Осмомисл 299–303, 305–317, 319, 320, 322–324, 326, 328–341, 343, 344, 349, 350, 571, 580
Ярославичі 493

ПОЯСНЕННЯ СЛІВ¹

- Абсида** — виступ будівлі, здебільшого півкруглий в плані, перекритий півкуполом або зімкнутим півсклепінням. Вперше абсида з'явилась в давньоримських базиліках. У християнських церквах абсида — вітарна частина, яка орієнтована зазвичай на схід
- Аврооля** — ореол, німб
- Австерія** — харчевня
- Адорация** — поклоніння Святим Дарам, у переносному значенні — обожнювання когось, поклоніння
- Ажитация** — хвилювання, тривога
- Анальфabet** — неук, неписьменна людина
- Ангажемент** — запрошення артистів на певний строк для участі в спектаклях або концертах на основі договору
- Антракс** — рубін або гранат
- Апостатичний** — ренегатський, такий, що зрікся віри, своїх переконань
- Аргузій** — кінний стражник
- Артама** — артилерія
- Артизм** — художня майстерність, мистецька вправність, артистизм
- Атавізм** — поява у окремих організмів якогось виду ознак, які існували у віддалених предків, але були втрачені в процесі еволюції
- Афект** — душевне хвилювання, пристрасть
- Баня** — купол храму
- Бас увірвався** — не стало сили, змоги на щось
- Берданка** — однозарядна рушниця, розроблена американцем Х. Берданом. Її модифікації були на озброєнні російської армії у другій пол. XIX ст.
- Бескет, бескид** — масивна скеля, стрімчак
- Біжниця** — храм, божниця
- Бляйвайс, блейвейс** — свинцеве білло
- Боз** — бузок
- Болізнувати** — жаліти, співчувати
- Броїти** — колобродити, виступати проти існуючого порядку, бешкетувати
- Ваганки** — продовгуваті прямокутні посудини, були поширені у козацькому побуті
- Вахляр** — віяло
- Велицідень** — Великдень
- Верєя** — стовп, на який кріпиться стука воріт
- Верста** — давня міра відстані. Одна верста дорівнює п'ятистам сажням чи 1,067 км
- Верх** — вершина гори
- Видець** — глядач, свідок
- Викона** — ікона
- Висилюватися** — знемагати, робити щось з останніх сил
- Вискра** — іскра
- Витичений** — означений певними віхами
- Відперти** — заперечити
- Волость** — у Київській Русі — територія, підпорядкована єдиній владі; у дореволюційній Росії і в СРСР до 1929–1930 рр. — адміністративно-територіальна одиниця, що входила до складу повіту
- Всильство** — насильство
- Галімація, галімація** — маячня, дурниця, нісенітниця
- Гарєць** — міра сипких речовин, що дорівнює 3,28 літра
- Гарус** — вовняна пряжа для рукоділля
- Гелертер** — учений з широкими, але відірваними від практичної діяльності знаннями, схоласт
- Гіацинт** — коштовний камінь: світлий, прозорий різновид циркону від жовто-червоного до оранжево-червоного кольорів
- Гля** — для
- Гойний** — щедрий, багатий

¹ Деякі слова з цього переліку мають кілька значень, тут вказуємо насамперед те, з яким його вжив М. Грушевський.

- Голка* — бунт
Головщина — убивство
Гони — українська старовинна міра довжини. Великі (“добрі”) гони — 120 сажнів, середні — 80 сажнів, малі — 60 сажнів. Сажень — 2,13 м
Гонфальоньер — дослівно — “прапоронець справедливості” — охоронець конституції у середньовічних італійських містах-державках
Городовик — рядовий службовець міської поліції
Гослода — світлиця, дім
Готентоти — народ на південному заході Африки
Грабар — землекоп
Гризтися — турбуватися, журитися
Галга — правитель, пан
Грегит — кам’яний розсип
Гудочник — музика, який грає на лудку
Гуменний — прикажчик на току
Дедукція — метод мислення, при якому часткове положення логічним шляхом виводиться з загального
Дерга — товста груба тканина; рядно, покривало, килим
Діадима — те саме, що діадема, прикраса на голову у вигляді корони
Дігнітарство — високе становище у суспільстві
Дідинець — цвинтар
Довбиш — посада у козацькому війську — відав військовими литаврами, за допомогою яких скликав заповоржців на загальні козацькі, а також перед військовими походами або під час прибуття на Січ офіційних осіб
Доїдати — докучати, досаджати
Домовник — домочадець, мешканець дому
Доохресний — наволошній
Доста — достатньо, досить, доволі
Дурійка — отруйна рослина дурманчи блекота
Едукований — освічений
Етер — ефір
Єрей — священник, пастор
Жовна — дятел
Жупа — солеварня
Завважати — помічати
Заглада — знищення, смерть
Заденунціювати — донести на когось
Закасувати — взяти до війська
Занехати — покинути, зневажити
Звонпипи — злякатися
Зрипливий — клопітний, конфліктний
Зіхати — позіхати, нудьгувати
Іеромонах — монах, чернець, що має сан пресвітера (тобто право здійснювати священні таїнства). Священнослужитель середнього (другого) ступеня, що прийняв чернецтво
Імперіал трамвая — подвійна лава на даху вагона
Івенція — вигадка, витвір фантазії
Іритация — роздратування, хвилювання
Італьяни — італійці
Ід, ідь — ідка речовина, у переносному значенні — жовч, отрута
Йно — лише, тільки
Кабат — верхній одяг, солдатська куртка
Кагал — єврейська община, громада
Каланцирмитися — баритися
Камерарій — одна з найвищих придворних посад при Святому Престолі.
Карамболь — різновид більярду
Кармазин — старовинне дороге сукно малинового або темно-червоного кольору, одяг з цього сукна
Кваси — конфлікти, суперечки
Кейф — приємне безділля, відпочинок. Слово походить з арабської мови. Форма “кайф” стала переважати з другої половини XIX ст.
Келарня — підсобне приміщення для зберігання запасів у монастирях, також — монастирські їдальня і кухня
Кий — палиця з твердого міцного матеріалу, давня зброя
Кирея — верхній довгий одяг. Кирея була ознакою заможності, певного соціального стану. У козацьку добу її носила старшина, зокрема й гетьмани, накидаючи на жупан.
Клейноди — атрибути і символи військової та цивільної влади в Україні у XV—XVIII століттях
Ковтки — серезки
Колігачії — зв’язки
Коловорот — ворота, якими зачиняли вулиці на виході з села для захисту полів від домашньої худоби
Комлики — камики
Конвенціональний — відповідний до угоди; який відповідає певній традиції; умовний
Консеквентний — послідовний
Констеляція — взаємне розташування небесних світил, яке служить основою для ненаукових астрологічних пророцтв; збіг обставин
Контентний — задоволений
Коритар — коридор
Корзно — старовинний верхній одяг, різновид плаща князів і знаті Київської Русі
Коромола — крамола
Корпія — націпані з бавовняних ганчірок нитки, використовувалися замість вати як матеріал для перев’язок
Корсар — пірат
Кохати, викохувати — дбайливо вирощувати, доглядати, пестити
Крилошанин — співак церковного хору, який співає на крилосі
Кротість — смирення (старослов.)
Кукіль — однорічна трав’яниста рослина, росте як бур’ян серед хлібних злаків
Кутас — китиця
Кушир, кушир — водяна рослина
Лагоминка — ласощі
Легат — у заповіті доручення спадкоємцю виплатити якійсь особі певну суму або передати їй певне майно
Ліберія — ліберальність, толерантне ставлення до поведінки й поглядів інших людей, згода на різнорідність і плюралізм; відмова від застосування радикальних засобів у стосунках між людьми
Лігоминка — солодка запіканка, десерт
Лісничівка — хатинка у лісі
Лонський — торішний
Лядунка — сумка для патронів
Ляпіс-лязулі — лазурит, мінерал класу силікатів яскраво-синього кольору, цінний ювелірний камінь
Лярарій — родові святощі, місце для хатніх богів, ікон
Льокай — лакей, лакиза, слуга
Магазинка — рушниця з магазину, тобто промислового виробництва
Мажара — великий чумацький або татарський віз
Мальконтент — незадоволена людина, опозиціонер
Мандани — плем’я американських індіанців з північної Дакоти
Манія — фарба; також — психічний розлад
Месер, мессер — почесний титул шляхетних людей
Мінджувати — гендлювати, торгувати
Мішигене — дурень, не сповна розуму (з ідиш)
Мореля — сорт вишні; також — сорт абрикоси з дрібними плодами
Мосяжний — латунний, блискучий, кольору мідного сплаву
Муниція — військовий обладунок, амуніція
На-бірг, набірг — в борг
Нава — поздовжня або поперечна частина простору церкви чи громадської споруди, розташована між рядами колон, арок або між зовнішньою стіною та поздовжньою колонадою
Нагий — раптовий, несподіваний
Намість — замість
Насіканий — інкрустований
Наспартолити — нашвидку приготувати
Негоція — комерційна операція, торгівля
Незвикло — незвично
Нестановитий — неспостійний
Нестемно — обов’язково
Неформний — безформний
Нобіль — представник вищої знаті, аристократ
Обкладки — дифтерія

- Обрабувати* — пограбувати
Оброк — натуральний податок, да-
 нина продуктами традиційного
 селянського господарства
Околородок, околородок — підрозділ по-
 ліційної міської дільниці, керівник
 цього підрозділу
Окуп — відкуп
Олтар, вівтар — головна частина
 храму
Опал — паливо, дрова
Опанча — старовинний широкий
 плащ
Опока — вапнистий суглинок, в'язка
 глина; форма для відливки
Оршад — напій з мигдалевого молока
Осаула, осавула — панський на-
 глядач
Осип — хлібний податок
Остенційний — показний, демон-
 стративний
Осьмачка — міра об'єму сипких ре-
 човин і меду, що була поширена
 в українських землях у XIV–
 XVIII ст. Не мала єдиного ме-
 трологічного стандарту, дорівнює
 приблизно — відро, тобто 10 літрів
Очитаний — начитаний
Паламар — церковний служитель,
 псаломник
Паліандр — назва деревини ряду
 тропічних дерев
Паникадило — велика центральна
 люстра зі свічками у християнській
 церкві. Запалюється в
 урочисті моменти богослужіння
Парсуна — портрет реальної історич-
 ної особи, створений в традиціях
 іконопису, іронічно — про люди-
 ну, яка надто собою пишається
Пастівня, пастевня — пасовище
Парюра — прикраса
Пекарня — кухня
Перебіця, перебіць — кулачний
 боек, учасник народного риту-
 алу-розваги, відомого з дохри-
 стиянських часів
Переступ — злочин
Півтретяста — 250
Півчверта — три з половиною
Півчвертаста — 350
Платно — багатий боярський одяг
По ряду — по порядку, по черзі
Погіршливий — гордовитий, зне-
 важливий
Подорожник — мандрівник
Пойняти, поняти — взяти в полон
Помпатично — помпезно, пишно
Понсовий — інтенсивно-багрянний,
 вогняно-червоний колір
Понявця — килим, покривало
Пописуватись — красуватися, справ-
 ляти гарне враження
Попразень — наступний після свята
 (празника) день
Порти — штани
Порфіра — багрянця, верхній уро-
 чистий одяг правителя
- Поскромити* — приборкати, при-
 смирити
Постригач — перукар
Потрапити щось вчинити — спро-
 мотися
Потуха — розвага, підтримка
Префект Києво-Могилянської ака-
демії — посадова особа, яка
 відповідала за організацію на-
 вчального процесу, виконання
 програм, успішність студентів, їх
 матеріальний стан
Прещення — кара
Приганути — пригадати
Пріор — титул настоятеля невели-
 кого чоловічого католицького
 монастиря
Прожитися — розоритися, збідніти
Проз — повз
Прозеліт — особа, що прийняла нове
 віросповідання, неофіт
Протереблений — прорубаний, про-
 чищений
Райця — радник, член магістрату
Ралець — подарунок під час візиту, іти
 на ралець — іти з привітаннями і
 подарунком
Рамено — плече
Ратище — дерев'яний спис
Рєб, ребе — поштиві звертання до
 рабина
Резигнація — зречення, самопо-
 жертва
Рекреація — відпочинок
Риняки, ринь — дрібне каміння на
 березі річки
Розполоняти — розвивати, по-
 ширювати
Рукомесло — ремесло
Сакрамент — священне релігійне
 дійство, непорушний канон
Салоп — верхній жіночий одяг, пере-
 важно теплий
Свада — сварка
Сита — суміш води і меду
Сказанець — засуджений на кару
Скура — шкіра
Сливе — майже
Смарувати — шмазувати, натирати
Соцький — у Російській імперії —
 нижчий поліцейський служитель
 на селі, якого обирали на сіль-
 ському сході
Спадень — захід (сторона світу)
Спишитися — поспішати
Справник — очільник повітової поліції
 в Російській імперії
Спудей — студент
Старовицький — старовинний
Страхопуд — опудало
Струмкий — стрункий
Студень — грудень
Сулиця — давня метальна зброя, інша
 назва — дротик
Сулія — пляшка з ручкою
Сутерени — підвал
Талярка — тарілка
Тарапати — колотнеча, клопоти
- Тивун* — у Київській Русі назва кня-
 жого чи боярського управителя
Тисина — тис, хвойне вічнозелене
 дерево
Тороки — ремені позаду сідла для
 прив'язування речей або при-
 в'язаний до сідла дорожній мішок
Тра — треба, потрібно
Триватор — трубадур
Трясця — пропасниця, лихоманка, ма-
 лярія (гостра інфекційна хвороба)
Тул — колчан, спорядження лучника,
 де носили стріли
Тулумбаси — музичний ударний
 інструмент, інакше — литаври,
 належав до козацьких клейнодів
У млі ока — миттю
Умбон — металева бляха напівсфе-
 ричної або конічної форми по-
 серед щита
Урльоп — відпустка
Урядник — нижній чин повітової полі-
 ції в Російській імперії, у XX ст.
 звикається як синонім урядовця
Фактор — комісіонер, посередник
Фана — церковна хоругва
Фант — гра, в якій учасники ви-
 конують жартівливі завдання,
 назначені за жеребом
Фрізія — історична область на узбе-
 режжі Північного моря
Фуга — поліфонічна (багатоголоса)
 музична форма
Харалужний — сталевий
Хитун — маятник годинника
Царинка, царинка — необроблене,
 поросле травами поле
Цвічений — освічений, культурний
Цехін — з XIII ст. назва золотих
 венеціанських дукатів масою
 3,49 г, карбувалися впродовж
 1284–1797 рр.
Цилюрник — перукар
Цівка — тут — стовбур дерева
Цісарєва — дружина цісаря
Чемєра, чємерка — чоловічий верх-
 ній одяг
Чини — грошовий податок
Чоло — лоб, також — діадема
Шафір — сапфір
Ширинка — хустинка, носовичок
Шлик — старовинний круглий або ко-
 нічний головний убір, обшитий чи
 оздоблений хутром; конусоподіб-
 ний верх шапки, що звисає вниз
Шопа — хлів, також — навіс з дво-
 ма чи трьома стінами для возів,
 знаряддя
Шпакуватий — з сивиною, сивува-
 тий (про людину), темно-сірий
 (про коня)
Штивний — твердий, негнучкий
Штука — мистецтво
Щєрба — українська страва, різновид
 супу, заправленого борошном
Юхт, юхта — сорт шкіри
Якнайборше — янайшвидше

ЗМІСТ

	с. текстів	с. ком.
Розділ I. ПРОЗА	5	543
На траві.	7	543
“Я був тоді у гімназії, в останньому класі...”	12	544
Неробочий Грицько Кривий	22	545
Перехожі	39	546
Старий терен	42	547
Остання кутя	48	547
Особисте щастя	58	548
Пан	72	550
Перешкода	82	551
Історія одної ночі	90	552
Ясновельможний сват	106	553
Ніч	123	559
Предок	127	559
Пенати	132	560
Комета	142	560
З похорону	152	561
Тестамент	157	561
Як ми стрічали Новий рік	179	561
Біжниця в Зомербергу	183	562
На горах	196	563
У Святої Софії	200	563
Історія синьйори Занети Альберіго з Венеції	215	565
Розмова з Кривоносом	228	565
Вихрест Олександр	233	566
Розділ II. ДРАМАТИЧНІ ТВОРИ	239	567
Хмельницький в Переяславі	241	567
Ярослав Осмомисл	299	571
Розділ III. ПЕРЕКЛАДИ	351	573
В. Гаршин. Чотири дні	353	573
Житіє Олексія, чоловіка Божого	361	573
Житіє святого праведного Филарета Милостивого	367	573
Д. Мамін-Сибіряк. Майя	377	574
Д. Мамін-Сибіряк. Баймаган	386	574
Г. Флобер. Іродіяда	395	574
Предок	419	575

Розділ IV. НЕЗАКІНЧЕНІ ТВОРИ, ФРАГМЕНТИ	425	575
“Діялося року Божого тисяча сімсот першого...”	427	575
[Приват-доцент]	466	576
“Діялось се — тому років вісімсот, трохи більше”	479	578
“Недалеко великого гостинця зі Львова до Галича...”	494	580
Міліон	499	581
Запорожці	503	581
Дрібні фрагменти	512	582
Розділ V. ДОДАТКИ	515	582
Ранні редакції оповідань	517	582
Остатня куця	517	582
Старий терен [I]	528	583
Старий терен [II]	528	583
Пани	532	583
Авторські передмови до збірок	536	583
[Передмова до збірки “Оповідання”]	536	583
[Передмова до збірки “Sub divo”]	536	584
[Передмова до збірки “З старих карток”]	537	584
Подорож на Ай-Петрі	538	584
КОМЕНТАРІ	543	
ПОКАЖЧИК ІМЕН	585	
ПОЯСНЕННЯ СЛІВ	587	

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Грушевський Михайло Сергійович

Твори: У 50 томах

Том 13

Серія “Літературно-критичні та художні твори”
(1887–1924)

Редактор *Л.Веремієнко*
Художнє оформлення *С.Іванов*
Технічний редактор *І.Сімонова*
Коректор *О.Тростянчин*

Грушевський М.С.

Г 91 Твори: У 50 т. / редкол.: П.Сохань, І.Гирич та ін.; голов. ред.
П.Сохань. — Львів : Світ, 2002 — .
Т. 13: Серія “Літературно-критичні та художні твори” (1887–1924)
/упор. Г.Бурлака. — 2012. — 592 с.
ISBN 978-966-603-223-5; 978-966-603-742-1 (т. 13)

Останній з трьох томів серії “Літературно-критичні та художні твори” умістив завершені літературні тексти і фрагменти 1887–1924 років. Представлені оригінальні прозові й драматичні твори М. Грушевського, а також низка перекладів. Частина матеріалів публікується вперше.

Видання розраховане для науковців та всіх, хто цікавиться красним письменством.

ISBN 978-966-603-223-5
ISBN 978-966-603-742-1 (т. 13)

ББК 63.3 (4 УКР)

Формат 70x100¹/₁₆. Папір офс. Гарн. Academy. Офс. друк. Умовн. друк. арк. 48,1.
Обл.-вид. арк. 42,0. Тираж 5000 прим. Вид. № 28. Зам. 81П

Державне спеціалізоване видавництво “Світ”
79008 м. Львів, вул. Галицька, 21

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи: ДК № 2980 від 19.09.2007 р. www.svit.gov.ua
e-mail: office@svit.gov.ua
svit_vydav@ukr.net

Друк ТДВ “Патент”

88006 м. Ужгород, вул. Гагаріна, 101

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи: ДК № 4078 від 31.05.2011 р.